

Tamás KOLTAI

Bordelul devine închisoare

Viena fictivă prezentată de Silviu Purcărete în spectacolul craiovean al piesei **Măsură pentru măsură** este un oraș depravat, desfrânat moral, care emană o sărăcie tipic est-europeană fără să fie așezat într-un timp și într-un spațiu concret. Simțim mai degrabă un grotesc de tip exotic, programul face aluzie la Brueghel dar ne putem aminti și de caricaturile lui Hogarth sau Daumier. Vedem imaginile promiscuității: figuri de invalizi, răvășiți, fără dinți, gonesc și onanizează mecanic – printre ele sunt și păpuși de cârpă –, „lumea-ntreagă e-un bordel”. Putem vedea exclusiv ologi, bolnavi de sifilis care rânjesc prostește, unul dintre ei își trage pielea scorjtită de pe burtă. Din când în când scena e împânzită de fum, se aude un tren, de parcă am călători spre un tărâm uitat de Dumnezeu. Aproape de noi, de-o parte și de cealaltă a scenei, se află câte o masă dreptunghiulară, pe ele veioze, acte, radio – obiecte ce se pot vedea în instituții provinciale, în locuri supravegheate, în închisori, spitale, pe culoarele, la poarta, în sălile școlilor cu internat. E Europa de Est, totuși.

Purcărete, ca și Shakespeare, are o părere rea despre lumea de azi. Mitul bunului duce Vincentio care îl însărcinează pe loçiiitorul său să facă ordine, iar el merge incognito în „lume” și-i manipulează pe inocenți și pe vinovați, întorcându-se ca un domnitor drept, a căzut de mult, fiind povestea romantică a simplificatorilor. Cel mult ne putem întreba care dintre cei doi e mai rău. În spectacolul craiovean, ducele *Vincentio* (Ilie Gheorghe) este un domn cam de șaizeci de ani, dezinvolt și simpatic, *Angelo* (Valentin Mihali), în schimb, un tip scund, cu părul dat cu gel, tipul oficialului inhibat, îmbrăcat în costum de culoare închisă. O aluzie la caracterul ducelui e faptul că lângă el stă mereu confidentul său mut, un personaj serviabil și ambivalent cu turban și mustață (jucat de o actriță); relația lor poate fi analizată în câmpul larg al asociațiilor.

În scena în care îi lasă puterea lui Angelo, prima dată îi dă un stilou, apoi îl sărută teatral pe gură – nici nu l-ar putea deconcerta mai abitir. Primul gest al domnitorului Angelo e ștergerea isterică a graffiti-urilor.

De la început, masele joacă un rol principal, fiind limpede că în spectacol e vorba de starea în care a ajuns societatea. Când *Izabela* (Ana Ularu) se duce la Angelo să ceară clemență pentru fratele său, Claudio, oamenii sunt prezenți și o dirijează pe fată cu gesturi animate și fremătând: o încurajează când simt că obosește, nu-i permit să părăsească sala când ea nu mai poate să implore, dar nu le place nici dacă Izabela exagerează (de pildă, când sare în brațele loçiiitorului și-i strânge brăul între coapse). Abia devine Angelo domnitor, că și începe dirijarea maselor printr-un comando cu megafoane care îi vînează pe oameni urlând sălbatic, după care cei prinși sunt legați la mâini și la picioare și trași spre un loc necunoscut. La fel se întâmplă și cu personalitățile importante: Claudio și Julieta își așteaptă soarta cu gura astupată, fiind legați de scaun, mai târziu, vedem și semnele torturii sângeroase. (Despre burta Julietei însărcinate vom afla că e numai o pernă mică, ceea ce creează o situație ambivalentă: cu ajutorul sexualității numite păcat și a victimelor inocente ce iau parte la minciuna generală putem înțelege starea morală a Vienei de aici.)

Cele două laturi ale lui Angelo, puritanul conformist și personajul instinctiv fără inhibiții, intră în conflict. În scurt timp, dorința de a o avea pe Izabela pune stăpânire pe el: o curtează din ce în ce mai energic, ca la sfârșit să se dezbrace și s-o ceară urlând nebunește pe fata care nici măcar nu-și desface haina de călugăriță. Scena asta nu e văzută de duce, care de obicei e atent la „cariera” lui Angelo, fiind prezent și atunci când în piesă nu e, uitându-se și ascultându-l pe Angelo din imediata-i apropiere, câteodată privindu-l drept în ochi. E deghizat într-o bizară haină de preot: ochelari negri, capișon ce se lipește de cap de parc-ar fi venit pe motocicletă. Nici incognito el nu-și pierde volubilitatea, în timp ce-și divulgă planurile, o așază pe Izabela pe genunchi (i se rătăcește mâna de citeva ori), glumește atunci când o convinge pe Mariana să facă dragoste în locul Izabelei. (Ceea ce n-o împiedică pe Mariana să-și urască *alter ego*-ul perfect – ambele poartă o haină de călugăriță închisă – la prima lor întâlnire, mușcă mâna Izabelei, întinsă spre ea).

Lăudărosul *Lucio* (Sorin Leoveanu) este în acest spectacol un administrator sau cineva „de gardă” în vreun oficiu, spital sau temniță, cu funcție nedeterminată, care stă de obicei la o masă din față și se joacă cu veioza, ascultă radioul (de pildă în scena furiei sexuale a lui Angelo, pune de mai multe ori același cântăreț grotesc din Tirol ca un acompaniament ironic la „act”).

În spectacol, toate acestea sunt prezentate într-un mod foarte simplu, dar cu o scenografie care are totuși un efect deosebit din punct de vedere vizual. Scena e încadrată între trei panouri gri și de înălțime medie (scenografie și costume: Gabriel Mănescu și Silviu Purcărete) care alunecă ușor și pot alcătui spații foarte variate: cel dinainte glisează în față (e panel dublu, în spatele lui mai rămâne unul), iar celelalte divizează spațiul, formându-l pentru scena următoare. Glisând, în urma lor se creează scene noi cu scaune și mese, cu paie, cu păpuși culcate pe jos, cu sângele împrăștiat pe pereți sau scurs pe podea în timpul torturii. Luminile, muzica, coregrafia grupurilor e puritană, dar deosebit de teatrală. Jocul actoricesc e de-a dreptul admirabil: carisma personalităților e atât de puternică, încât nu e nevoie de un joc conturat, desenat, scilicet care aduce de fapt cu autoreprezentarea narcisiacă – în cadrul stilizat, caracterele, relațiile dintre ele, situațiile sunt plastice, individualizate, precise și incredibil de *naturale* fără forțarea psihorealismului.

La reîntoarcerea ducelui, lumea organizată e ca spitalul unei închisori sau ca un sanatoriu pentru bolnavii de sindromul cataton. *Internații* stau la trei rânduri de mese, în „sufragerie”, purtând halate și papuci, mănâncă nimic din farfuriile de plastic ca niște păpuși anchilozate. Ducele se îmbracă alături în hainele lui de domnitor, în afara centrului scenei (mai târziu, râd de gluma reușită), dar punctul culminant al metamorfozei are loc în centru: nesimțitul *Lucio* lovește de mai multe ori capul „preotului”, până ce capișonul acestuia cade. *Internații* bolnavi de sindromul cataton se sperie la fiecare lovitură. *Claudio* a fost „salvat”: stă la o masă ca o buturugă de paie anchilozată și fără viață, și e „resuscitat” de duce. *Happy-end*-ul este un vis teribil. În spate, Angelo-păpușa e „cununat” cu Mariana (se așterne pe ei chiar și ceva „confeti”, îngrozindu-i), pe *Lucio* îl bat măr tot acolo, Izabela care și-a pierdut mințile de spaima ofertei de nuntă, se duce după el, râzând cu un cinism amar.

„Păcatul a fost stârpit, ducele *Vincenzio* poate domni liniștit peste poporul său castrat din punct de vedere biologic și spiritual.